

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

GRÜNHUT Zoltán

**Budapest, 2013.
6. évfolyam 4. szám**

IZRAELI TELEPÍTÉS- ÉS TELEPÜLÉSPOLITIKA JÚDEÁBAN ÉS SZAMÁRIÁBAN 1967 ÉS 1990 KÖZÖTT¹

ISRAELI SETTLEMENT AND URBAN POLICY IN JUDEA AND SAMARIA BETWEEN 1967 AND 1990

A nemzetközi közösség rendszeresen elítéli Izraelt, mint megszálló hatalmat, s évtizedek óta vitatja a zsidó állam legitim jogát arra, hogy az 1967-es határokon túl akár katonai, akár civil közigazgatási struktúrát működtessen. Miközben jól ismert ezen álláspont, s a napi cikkektől kezdve, a diplomáciai dokumentumokig, mindenhol konzekvensen visszacseng, mégis keveset tudunk a valós történelmi, politikai és jogi kontextusról, pláne az izraeli telepítés- és településpolitikáról a vitatott térségekben. Jelen dolgozat célja ezen aspektusok tömör bemutatása, az egyértelműnek vélt körülmények összetettségének érzékeltetése, a valós kontextus bizonyos sarkalatos pontjainak felvázolása avégett, hogy a konfliktust és annak reális rendezési alternatíváit is mélyebben megértsük.

The international community oftentimes condemns Israel as an occupying power, and argues the legitimate rights of the Jewish state to maintain military or civil administration over the 1967's borders. Although this is a well-known standpoint, and it is echoed in daily articles as well in diplomatic documents too, however we don't know enough about the real historical, political and legal context, and especially not about the Israeli settlement policy in the disputed territories. The aim of this paper is to mention these aspects in more details, to demonstrate the complexity of these not so black and white circumstances, and to present some key points of the real context, with the goal to understand the conflict and the viable peace-building alternatives more in depth.

BEVEZETÉS

Az immáron húsz esztendeje zajló izraeli–palesztin békefolyamat egyik legfontosabb és legvitatottabb kérdéseként tartják számon az 1949-es fegyverszüneti vonalakon túl fekvő zsidó telepek jövőjét. A palesztin fél valamennyi település lebontását, s az izraeli katonák, állampolgárok távozását követeli, mondván nemzetközi jogsértésnek, illegális megszállásnak tekinthető az izraeli jelenlét minden formája az 1967-es határokon túl. Ezzel szemben a zsidó állam szintén nemzetközi normákra, illetve a Palesztinai Felszabadítási Szervezettel (PFSZ) aláírt szerződéseire, továbbá a végső megállapodás során elkerülhetetlenül tényként kezelni indokolt izraeli százezrek kitelepítésének lehetetlenségére hivatkozik a telepek anektálási szándékának, de legalábbis határkiigazítások elfogadásának és területcserék végrehajtásának szorgalmazása során. Noha kézenfekvő és rendkívül egyértelmű magyarázatnak tűnik azt mondani, hogy Izraelt a nemzetközi közösség megszállóként tartja számon, ezért mindennemű követelése illegitim, ám ennél a probléma lényegesen összetettebb, s nem csak azért, mert a zsidó állam 1967 óta nem hajlandó feladni területi foglaltságait, sőt katonai jelenlétét tömeges civil beköltözéssel is megerősítette. E tanulmány áttekintő formában, politika- és diplomáciatörténeti szempontból, leírói-elemzői módszerrel kívánja összefoglalni Izrael 1967 és 1990 között folytatott település- és telepítéspolitikájának legfontosabb mérföldköveit, ismérveit a Nyugati Partra (egyéb használatos formában: Ciszjordániára), zsidó néven Júdeára és Szamáriára vonatkozóan.

¹ A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosítószámú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése országos program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A HATNAPOS HÁBORÚ KÖVETKEZMÉNYEI

1967. június 5-én – két évtizeden belül – immáron harmadszor tört ki háború Izrael és arab szomszédállamai között, ezúttal azonban kevesebb, mint egy hét leforgása alatt alapvetően, máig ható módon átírva a Közel-Kelet hatalmi status quo-ját. Az első, 1948–49-ben zajló hadakozás végén megrajzolt fegyverszüneti vonalakhoz képest Izrael jelentősen megnövelte területét: Egyiptomtól elragadta a Sínai-félszigetet, Jordániától Júdeát és Szamáriát, beleértve Kelet-Jeruzsálemet az óváros történelmi-vallási kegyhelyeivel, Szíriától a Golán-fennsíkot, továbbá az 1956 óta tulajdonképpen uraltan státuszú, elviekben egyiptomi katonai igazgatás alá tartozó Gázai-övezetet.

A fegyvertétel hátterében a próféciák beteljesülését vélték felfedezni a vallásos zsidó közösségek, hangsúlyozva, hogy az ember alkotta, s ezért a létezésre érdemtelen állam helyett rövidesen elérkezhet a Megváltó országa. Az ortodoxok imáik meghallgatásaként üdvözltek az ún. Nagy-Izrael feletti hatalom megszerzését, s felelősnek érezték magukat a Messiás eljövételével kapcsolatos jóslatok következő mérföldkövének, a terület benépesítésének megsürgetéséért.² A vallásosak szándéka, noha ideológiai értelemben kevésbé, végcélja tekintetében könnyen párhuzamba állítható volt a kormányzat és a hadsereg stratégiaalkotóinak azon törekvéssel, miszerint az elfoglalt területek feltétel nélküli és teljes kiürítéséről szó sem lehet egy általános békeegyezmény aláírása nélkül. Ezáltal egy rendkívül összetett és nehezen feloldható, minduntalan forrongó dilemma került az izraeli politika és közélet napirendjére: mi legyen a bekebelezett térségek és az ott élő arab lakosok sorsa?

Amikor 1967. július 7-én Haim Herzog, Júdea és Szamária újonnan kinevezett katonai kormányzója megtudakolta a védelmi minisztertől, Mose Dajantól, hogy miféle politikát folytasson, a korábbi hadparancsnok a következő „irányelvet” vázolta fel: *„Magának az a feladata, hogy elérje, a dolgok visszatérjenek a normális kerékvágásba. De ne próbáljon uralkodni az arabok felett. Persze, tudniuk kell, hogy maga a főnök. Viszont elég, ha mi szenvedünk az izraeli bürokráciától. Ők nem szolgáltak rá. Dióhéjban, olyan politikát kívánok, amely lehetővé teszi, hogy egy arab a Nyugati Parton úgy születhessen meg, élhesse életét és halhasson meg, hogy egyszer sem találkozik izraeli hivatalnokkal.”*³ Dajan igazgatási elképzelése később a „láthatatlan” és „jótékony” jelzőkkel párosult, azt a célt meghatározva, hogy az elfoglalt területek arab lakossága mielőbb felismerje, életkörülményei az izraeli hatalomgyakorlás közepette jóval kedvezőbbek, mint a megelőző korszakokban volt.⁴ Ehhez persze legalább annyira szükségesnek bizonyult átfogó beruházások és rekonstrukciók elindítása, szolgáltatásszervezések megvalósítása, valamint fenntartható fejlesztési programok kialakítása, mint amennyire a lokális ügyek öncélú intézésétől való tartózkodás követelményének tiszteletben tartása.

Miközben a palesztinai arabok eddig a hatalom közelébe sem fért újdonsült képviselői, illetve egyes izraeli kormányzati és katonai körök egyetértettek abban, célszerű megoldás lenne korlátozott, izraeli ellenőrzés mellett működő autonóm igazgatást kialakítani a Nyugati Parton és Gázában, addig a jeruzsálemi kabinet többsége elvetette ezt a kezdeményezést, mondván az megerősítené a térségben a terrortevékenységet folytató PFSZ-t.⁵ A meddő viták közepette nemcsak az izraeli hadsereg jelenléte állandósult a vitatott körzetekben, de egyre több civil beköltözésére is sor került. Legelőször a függetlenségi háború alatt lerombolt, egykoron Jeruzsálemtől délre, Betlehem szomszédságában fekvő Kfar Ecion települést kezdték újjáépíteni hívő zsidók. A Nemzeti Vallásos Párt támogatásával szerveződő, hivatalosan csak 1974-ben megalakuló, de már a hatvanas évtized végétől aktív Gus Emunim mozgalom állt a társadalmi és politikai lendületet kapó telepes törekvések élére.⁶ Miközben a vallásos cionisták egyfelől szellemileg ösztönözték, másrészt állami forrásokat is felhasználva fizikai munkával elősegítették az elfoglalt területek benépesítését, a hadsereg és a

² Friedman: Zealots for Zion: Inside Israel's West Bank Settlement Movement. Van Diggele: Egy nép, amely külön lakik – Zsidó identitás a mai Izraelben

³ Gilbert: Izrael története. 272. o.

⁴ Dayan: The Story of My Life

⁵ Gorenberg: The Accidental Empire: Israel and the Birth of the Settlements, 1967–1977

⁶ Newman (ed.): The Impact of Gush Emunim: Politics and Settlement in the West Bank

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

GRÜNHUT Zoltán

Budapest, 2013.
6. évfolyam 4. szám

kormányzat stratégiai zónákat kijelölve, valamint ún. nahal településeket (főként aktív és tartalékos katonákat, illetve hozzátartozóikat elszállásoló, agrártípusú falvakat) alapítva járult hozzá a beköltözések fokozásához.

A hatnapos háborút követő öt esztendőben tizenhat zsidó telep kapott közigazgatási státuszt Júdea-ban és Szamáriában. Az úttörő jelentőségű Kfar Ecion közvetlen közelében további három vallásos cionista falu (Ros Tzurim, Alon Svut és Har Gilo) alakult, miáltal a térség a Gus Ecion (Cion tömb) nevet vette fel. A Holt-tenger partvidékén, részben katonai, részben gazdasági (ásvány-kitermelési és turisztikai) célokat szolgálva két települést hoztak létre (Kaliát és Mitzpe Sálemet), jószerivel szekularizált lakosok számára. A bibliai zsidó szenthely, Hebron mellett 1972-ben kezdődtek munkálatok, az arab népsűrű város fölé magasodó dombon épült Kirjat Arbába főként hívők költöztek, csakúgy, mint a latruni demilitarizált zónában, az 1948-49-es háború egyik legsúlyosabb ütközetének helyszínén alapított Mevo Horonba. A legtöbb falu – szám szerint nyolc – a mezőgazdasági hasznosítás szempontjából kiváló természeti adottságokkal rendelkező, egyúttal a hadsereg védelmi stratégiájában is kiemelt jelentőségűvé váló Jordán-völgyben alakult. A júdeai és szamáriai telepek földrajzi elhelyezkedése kétségtelenül igazolja, hogy Izrael hivatalban lévő – szocialista-cionista-vallásos koalícióban működő – kormányzata prioritással viseltetett bizonyos térségek (Tel-Aviv–Jeruzsálem műút körzete, Holt-tenger partvidéke, Jordán folyó mente) annexió nélküli kisajátításáért, mely cél érdekében fontosnak ítélte az adott területek demográfiai átrendezését, valamint új földhasználati tényhelyzetek kialakítását.⁷ A Békét most! izraeli civilszervezet kutatásai szerint e tizenhat zsidó telep közül mindössze öt építéséhez nem sértették meg palesztinai arabok magántulajdonát.⁸

ALLON-TERV, BEGIN-TERV, DROBLESSZ-TERV, SARON-TERV

1967-ben a kabinet munkáját elősegítendő felállítottak egy miniszterközi bizottságot, amely az elfoglalt területek jövője kapcsán, valamint a telepépítések szervezése terén fogalmazott meg ajánlásokat. A testület elnökévé Jigal Allont, a hadsereg korábbi parancsnokát, a Mapai párt ötvenes évek óta aktív parlamenti képviselőjét, munkaügyi tárcavezetőjét nevezték ki, aki röviddel hivatala felvételét követően koncepciót nyújtott be megvitatásra. A nemes egyszerűséggel csak Allon-tervként emlegetett, soha hivatalosan el nem fogadott, mégis irányelv-ként kezelt, néhány esetben módosított-bővített előterjesztés anektálni javasolta az egyaránt gyéren lakott Jordán-völgyet, a Holt-tenger partvidékét, valamint a júdeai sivatag keleti részét, továbbá a latruni demilitarizált övezetet, illetve a Jeruzsálem–Jerikó közötti útszakaszt. Mindezek a területek együttesen a Jordániától elfoglalt rész körülbelül felét tették ki, két nagyobb, egy északi és egy déli körzetet meghagyva a palesztinai arabok – Allon kezdeményezésében: autonóm entitása – számára.⁹ A hetvenes évek közepéig – néhány esetet leszámítva – Júdea és Szamária fent nevezett térségeiben épültek csak zsidó települések, a kevés kivétel majdhogynem mind a Gus Emunim szerepvállalásaihoz kötődött, mely mozgalom hallani sem akart arról, hogy az elfoglalt területek bármely része is visszakerülhet az arabok igazgatása alá.

1977-ben Izrael történetének első jobboldali többségű kormánya, amely nem sokkal később békeszerződést kötött Egyiptommal, nyíltan elkötelezte magát a palesztinai arabok státuszának rendezése ügyében. Menahem Begin miniszterelnök a Knesszetben olvasta fel huszonhat pontos tervzetét, abban előírva az izraeli katonai kormányzat felszámolását Júdea-ban, Szamáriában és Gázában; az e területeken élő arabok öngazgatási autonómiáját saját választott képviselőkkel; a nevezett térségek lakóinak és a hontalanok aktív és passzív választójogát; az önkormányzati tanácsszerv megválasztásának módját, hivatali megbízatásának idejét (négy év), székhelyét (Betlehem), továbbá feladat- és hatásköreit; illetve az autonómia elnökéről történő szavazás menetét. Begin memorandumában kitért továbbá arra, Júdea, Szamária és Gáza kül- és belbiztonságáért Izrael lesz felelős, miközben a nevezett térségekben élők szabadon

⁷ Benvenisti–Khayat: The West Bank and Gaza Atlas

⁸ Settlements and Outposts. Peace Now. 2009

⁹ Shapira: Yigal Allon. Native Son: A Biography

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

GRÜNHUT Zoltán

Budapest, 2013.
6. évfolyam 4. szám

eldönthetik, hogy jordán vagy izraeli állampolgárok akarnak lenni (azon státusz teljes körű jogosultságainak garantálása mellett). A miniszterelnök javaslatai között említette, hogy Izrael, Jordánia és az autonómia tanácsszerve közösen dönt majd az önkormányzaton belül hatályban maradó törvényekről, valamint a hontalanok bevándorlásának feltételeiről és ütemezéséről. Begin, mindezen túl, nyomatékossította tervében, hogy az izraeli állampolgárok ingatlanszerzése Júdea-ban, Szamáriában és Gázában legalizálást nyer (mint ahogy e térségek izraeli papírokat kapó lakosai is tulajdonhoz juthatnak a zsidó államban), a jeruzsálemi kegyhelyek védelméről és sérthetetlenségéről pedig a részes felek külön szakbizottság keretében elfogadott megállapodása gondoskodik majd.¹⁰

Nem sokkal később az izraeli kormány felülvizsgálta a vitatott térségekre vonatkozó telepépítési, beköltöztetési tervet, Matijahu Droblesszt, a Cionista Világszervezet Telepügyi Osztályának elnökét felkérve egy új program kidolgozására. Noha a Begin-adminisztráció katonai-politikai stratégiájában hivatalosan kinyilvánított alapelvként szerepelt, hogy Júdea-ban, Szamáriában és Gázában indokolt lenne létrehozni egy arab autonómiát, annak kérdése fel sem merült, hogy e területeken az izraeli szuverenitás idővel megszűnjön, s egy független állam alakuljon.¹¹ Ennek okán a döntéshozók létfontosságúnak tartották, hogy a nevezett térségekben minél több zsidó település alakuljon, s immáron nem pusztán a stratégiai övezetekben, hanem mindenfelé. A kitűzött kormányzati prioritások jegyében a Droblessz-terv nem elkülönülő izraeli és arab körzetekben gondolkodott, hanem összefüggő területi egységekben, több mint húsz, az elképzelések szerint mihamarabb zsidótöbbségűvé váló zónát kijelölve Júdea-ban, Szamáriában és Gázában.

A nyolcvanas évtizedben aztán a telepépítések egyik legjelesebb támogatójává Ariel Saron agrár- majd védelmi tárca vezetője lépett elő, aki továbbfejlesztve a Droblessz-tervet, új programot adott ki, különösen nagy hangsúlyt fektetve Júdea és Szamária zsidó népességének növelésére. Saron az arab körzetekkel összefüggő, egymástól elszigetelt, általában vegyes lakosságú, ugyanakkor átfogó telepítési programokkal gyorsan izraeli többségűvé változtatható zónákat úgy javasolta közlekedési és tulajdonjogi szempontból egyesíteni, de facto annektálni, hogy a palesztinai araboknak három nagyobb területi egységet hagyott volna meg (Nablusz, Ramallah és Hebron központokkal). A korábbi katonai parancsnok aktív szorgalmazója volt a Százvezres tervnek is, amely azt a célt tűzte ki, hogy még a kilencvenes évek beköszönté előtt Júdea és Szamária zsidó lakossága elérje a program címében szereplő irányértéket.¹² A fejlesztések keretében huszonhárom telep, húsz nahal-típusú falu, s legalább 500 kilométernyi új úthálózat építését határozták el, egyéb infrastrukturális beruházások mellett.¹³

Szintén a nyolcvanas évtized mérföldköveként kell megemlítenünk a Jeruzsálem alaptörvény elfogadását, amellyel Izrael nemcsak egységes és oszthatatlan fővárosává nyilvánította a zsidók, muszlimok és keresztények által egyaránt szent helyként tisztelt történelmi várost, de az arabok által követelt keleti részben épülő zsidó negyedeket annak szerves részévé olvasztotta be, önálló települési jellegüket megszüntette.¹⁴

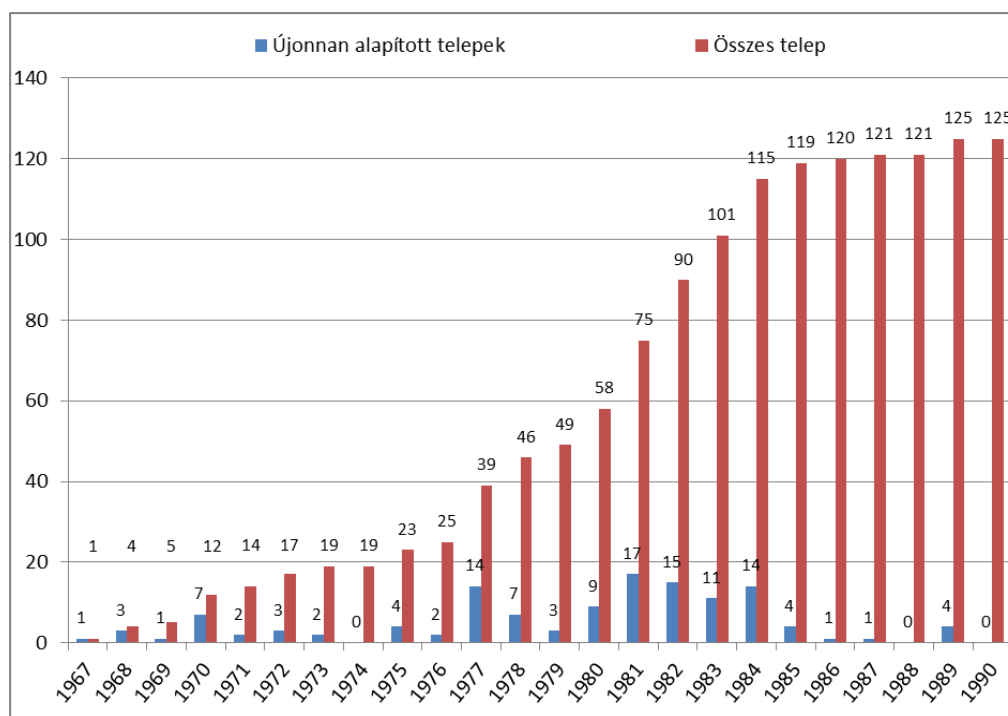
¹⁰ Begin-terv. In: Lugosi (szerk.): Dokumentumok a Közel-Kelet XX. századi történetéhez

¹¹ Bar-Siman-Tov: Israel and the Peace Process, 1977–1982: In Search of Legitimacy for Peace

¹² Lein: Land Grab. Israel's Settlement Policy. Végül a program nem érte el célját, mert 1990-ben csak 81 900 fő élt Júdea-ban és Szamáriában.

¹³ Master Plan for Settlement for Judea and Samaria, Development Plan for the Region for 1983–1986.

¹⁴ Alaptörvény Jeruzsálem Izrael Állam fővárosává nyilvánításáról. In: Lugosi (szerk.): Dokumentumok a Közel-Kelet XX. századi történetéhez. 497. o. A döntés nyomán valamennyi nagykövetség elköltözött a városból, tiltakozva a nemzetközi közösség megítélése szerint jogsértő lépés ellen (Lásd: Nagy et al: Kétszázötvenhat nemzetközi jogi példa. 22–23. o.).

1. ábra Izraeli telepek Júdeában és Szamáriában (forrás: Szerzői szerkesztés)

A TELEPEK NEMZETKÖZI STÁTUSZA, NEMZETKÖZI MEGÍTÉLÉSE

A nemzetközi közösség 1967. november 22-én reagált először számottevő formában a hatnapos háború következményeire. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa (BT) által elfogadott 242-es számú határozat két alapkövetelményt határozott meg: 1) Az izraeli fegyveres erők visszavonása a legutóbbi konfliktus során elfoglalt területekről; 2) A hadiállapot és mindenemű háborús módszerhez való folyamodás beszüntetése, a térség minden állama szuverenitásának, területi épségének és politikai függetlenségének, valamint azon jogának elismerése, hogy biztonságos és elismert határaikon belül békében éljen, fenyegetéstől és erőszakos cselekményektől mentesen.¹⁵ Az ENSZ BT-döntés egyik legvitatottabb pontja az izraeli fegyveres erők visszavonásának követelése, a hivatalos angol nyelvű megfogalmazásból ugyanis – számos ENSZ-delegáció kezdeményezése ellenére – kimaradt a határozott névelő (lásd: „Withdrawal of Israeli armed forces from territories occupied in the recent conflict”), amelyet a jeruzsálemi kormányzat úgy értelmezett, hogy a háborúban elfoglalt bizonyos, de semmiképpen sem az összes területre értendő. Az izraeli fél mindezt megalapozottnak vélte többek között azért is, mert Júdea, Szamária, Kelet-Jeruzsálem és Gáza esetében, azok nemzetközileg soha jóvá nem hagyott, 1949 és 1967 között fennálló jordán, illetve egyiptomi megszállása miatt, nem lehetett volna megnevezni szuverén hatalmat, amely az egyoldalú kivonulás ellenében elvárt békeegyezmény aláírását és garantálását legitim módon vállalhatta volna.

Az izraeli álláspont tehát kettős érvelésre épült: egyfelől a 242-es számú határozat világosan kimondja, amíg az arab országok nem kötnek békét a zsidó állammal, addig Izrael fenntarthatja katonai foglaltsait; másrészt Júdea, Szamária,

¹⁵ Az ENSZ Biztonsági Tanácsának 242-es számú határozata a közel-keleti helyzetről. In: Lugosi (szerk.): Dokumentumok a Közel-Kelet XX. századi történetéhez. 404. o.

Kelet-Jeruzsálem és Gáza kapcsán eleve nem lehet megszállásról beszélni, mert e területek egyetlen legitim entitáshoz sem tartoztak a háború kitörésekor, jogsértő módon okkupált térségek voltak, amelyek esetében Jordánia és Egyiptom nem fogalmazhat meg szuverenitási követeléseket. Természetesen az izraeli álláspont megalapozottságát általában nem ismerte el az arab világ, illetve a nemzetközi közösség jelentős része, mindenestre tény, hogy a hetvenes évek végéig ENSZ BT-dokumentumokban, az Egyesült Államok kormányzati állásfoglalásaiban, valamint az egységesülés útján haladó Nyugat-Európa szupranacionális szintű szervezeteinek irataiban nem nevezték Izraelt júdeai, számáriai, gázai és kelet-jeruzsálemi jelenléte okán megszállónak.

1974. november 13-ára datálható a revizionizmus kezdete, amikor az ENSZ Közgyűlése meghívta Jasszer Arafatot, a nemzetközi közösség több tagállama által terrormozgalomként számon tartott PFSZ vezetőjét, hogy tartson beszédet a plénum előtt, minek eredményeként 22-én a Közgyűlés határozatot adott ki, többek között elismerve a palesztinok jogát a beavatkozástól mentes önrendelkezésre, a függetlenségre, a nemzeti szuverenitásra, s a visszatérésre.¹⁶ 1975. november 10-én aztán nyilvánvalóvá vált a fordulat, amikor a cionizmust, mint a fajüldözés és a faji megkülönböztetés egyik formáját diszkriminatív politikának mondták ki, s ezzel tulajdonképpen a zsidó államot jogsértést elszenvedő félből, jogsértővé, agresszorrá minősítették át. Nem egész négy esztendővel később, tizenkét igen, nulla nem és három tartózkodás mellett az ENSZ BT első alkalommal ítélte el Izraelt a telepépítési munkálatai miatt, nyomatékosan felszólítva a Menahem Begin vezette jobbközép kormányt, hogy azonnal szüntesse be mindennemű tevékenységét, amelyek változtatni igyekeznek a „megszállt arab területek és Jeruzsálem” jogi státuszán, természeti és fizikai környezetén, valamint civilek betelepítése nyomán, azok demográfiai összetételén. A határozat emellett aláhúzta, nincs jogalapja a „megszállt palesztin és egyéb arab területeken” folytatott izraeli telepépítési politikának, amely „súlyos akadályt jelent az átfogó és tartós közel-keleti béke megteremtése” szempontjából.¹⁷

Mindez valamivel több mint harminc esztendeje történt. Azóta szinte vitán felül álló ténnyé vált, hogy Izrael illegális módon megszállva tart palesztin területeket, évről évre újabb és újabb zsidó telepeket épít, támogatja polgárai beköltözését, s mindezek révén palesztin földek kisajátítását. A Hágai Nemzetközi Bíróság nem kötelező érvényű jogi állásfoglalásban rögzítette 2004 nyarán Izrael illegális megszálló státusát, holott ugyanennek a testületnek az elnöke 1970-ben még éppen az ellenkezőjét képviselte, minek okán tény, a politikai kontextus döntően megváltozott, s bizony mindez a nemzetközi normák értelmezésére is jelentősen hatott.¹⁸

ÖSSZEGZÉS

Jelen tanulmány Izrael Állam 1967 és 1990 között folytatott júdeai és számáriai telepítés- és településpolitikáját összegezte, úgy a legfontosabb mérföldkövek, mind a nemzetközi megítélés vonatkozásában. A következtetések sorában visszaideázható lenne a Begin-terv célja, korlátozott palesztin önrendelkezés megteremtése, egyúttal a vitatott térségekben izraeli civil jelenlét legitimálása, hiszen ma ugyanitt tartunk, csak közben harmincöt év eltelt, ezrek áldozatul estek a konfliktusnak, s a felek megannyi szenvedést okoztak egymásnak. De tanulságos a nemzetközi közösség politikailag minduntalan átítatódo viszonyulása is, amely felülírhatja normák értelmezését és tények valós kontextusát. A zsidó telepek relációjában nagyon sok igazságot elmondtak már, egyet azonban nem szabadna figyelmen kívül hagyni: valós béke izraeliek és palesztinok között nem akkor lesz, ha az utolsó telepes is elhagyta Júdeát és Szamáriát; hanem akkor, ha a

¹⁶ Az ENSZ Közgyűlésének 3236 (XXIX). számú határozata a palesztinkérdésről. In: Lugosi (szerk.): Dokumentumok a Közel-Kelet XX. századi történetéhez

¹⁷ UN Security Council Resolution 446 (1979). A korábbi BT-határozatok – lásd a 237-es, a 252-es, a 267-es és a 271-es számúakat – egyetlen alkalommal sem nevezték Izraelt „megszálló hatalomnak” és az elfoglalt arab területeket „megszállt területeknek”, csupán Jeruzsálem közigazgatási határainak kibővítését firtatták jogilag.

¹⁸ Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory. International Court of Justice in the Hague. 2004. Schwebel: What Weight to Conquest. In: Justice in International Law – Selected Writings of Stephen M. Schwebel.

palesztinai zsidók hasonló biztonságban és elismertségben élhetnek otthonaikban, miként az izraeli arabok. Nemcsak két államra van szükség, hanem két nemzetiségi autonómiára is.

Kulcsszavak: Izrael, telepítéspolitika, településpolitika, vitatott területek, nemzetközi jog

Keywords: Israel, settlement policy, urban policy, disputed territories, international law

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Friedman, R. I.: Zealots for Zion: Inside Israel's West Bank Settlement Movement. Rutgers University Press, New Brunswick, 1994.
- Gilbert, M.: Izrael története. Pannoninca, Budapest, 2000.
- Dayan, M.: The Story of My Life. Da Capo Press, Cambridge, 1992.
- Gorenberg, G.: The Accidental Empire: Israel and the Birth of the Settlements, 1967–1977. Henry Holt and Company, New York, 2007.
- Newman, D. (ed.): The Impact of Gush Emunim: Politics and Settlement in the West Bank. Taylor&Francis, London, 1985.
- Benvenisti, M.–Khayat, S.: The West Bank and Gaza Atlas. Westview Press, New York, 1990.
- Shapira, A.: Yigal Allon. Native Son: A Biography. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2008.
- Lugosi, Gy. (szerk.): Dokumentumok a Közel-Kelet XX. századi történetéhez. L'Harmattan, Budapest, 2006.
- Bar-Siman-Tov, J.: Israel and the Peace Process, 1977–1982: In Search of Legitimacy for Peace. SUNY Press, Albany, 1994.
- Lein, J.: Land Grab. Israel's Settlement Policy in the West Bank. Btselem, Jerusalem, 2002.
- Schwebel, S.: What Weight to Conquest. In: Justice in International Law – Selected Writings of Stephen M. Schwebel. Cambridge University Press, Cambridge, 2008.